

ගෙඩියද ? මලද ? සැක හැර ගන්න

පිපුණු මලක් ගැන සඳහන් කරන විට අප හැමදෙනාගේ ම මතකයට නැගෙන්නේ වර්ණවත්, පෙති විහිදුණු ආකර්ෂණීය ශාක කොටසකි. එය පරාගණයෙන් පසු බොහෝ විට ගෝලාකාර හෝ දිගටි හැඩයක් ගනිමින් එලයක් බවට පත්වන බවත් ඔබ හොඳින් දන්නා කරුණකි. එහෙත් එලයක් ලෙසින් දිස්වන පුෂ්පයක් ගැන ඔබ නොදන්න සිටින්නට පුළුවන. තුරුලතා අතර දැකිය හැකි පුෂ්ප විවිධත්වයට තවත් සුවිශේෂී අංගයක් එකතු කරන මෙය *Ficus* ගණයට අයත් ශාක විශේෂවලට පමණක් සීමා වෙයි. නුග, බෝ, අත්තික්කා ශාක අතු මත කහ, කොළ හෝ රතු පැහැයෙන් දිස්වන මේ ගෝලාකාර ව්‍යුහයින් "නුග ගෙඩි" ලෙසට වරදවා වටහා ගත්තද, ඒවා තනි පුෂ්පයක් නොව, පුෂ්ප විශාල සංඛ්‍යාවකින් යුක්ත වූ පුෂ්ප මංජරියකි. උද්භිද විද්‍යාවේදී මෙය හඳුන්වන්නේ ප්‍රාග් උදුම්බරය යන නමින් යුතු විශේෂ පුෂ්ප මංජරියක් ලෙසටයි.

නුග වර්ගවල විවිධ පැහැයෙන් යුතු ප්‍රාග් උදුම්බරයන් දැක ගත හැකිය. පෙබරවාරි මාර්තු කාලයේදී රතු පැහැති ප්‍රාග් උදුම්බරයන් රාශියකින් සැරසෙන මහනුග උද්භිත විද්‍යාත්මකව නම් කරන්නේ *Ficus macrocarpa* යනුවෙනි. අත්තික්කා (*Ficus racemosa*) ගසේ ප්‍රාග් උදුම්බරයන් කහ පැහැති වන අතර බෝ ගස්වල (*Ficus religiosa*) ප්‍රාග් උදුම්බරයන් ප්‍රමාණයෙන් කුඩා බැවින් පැහැදිලිව දැකීමට බොහෝ විට අපහසුය. මේ සියලු නුග විශේෂ *Moraceae* ශාක කුලයට අයත් වේ.

මහ නුග

අත්තික්කා

වලු නුග

ආගන්තුක නුග වර්ගයක්

මාංශල ආවරණයකින් සමන්විත වූ වලයක් ලෙසින් දිස්වන ප්‍රාග් උදුම්බරයේ පුෂ්ප පිහිටා ඇත්තේ ආවරණයේ ඇතුළත දාරයේය. පුෂ්ප මංජරියේ නටුවට විරුද්ධව පිහිටා ඇති කුඩා සිදුරකි. එය සියුම් කෙඳි වැනි ශල්ක පත්‍රවලින් වැසී පවතී. මේවා රාශියක් ප්‍රාග් උදුම්බරයේ පුෂ්ප අතර වුවද දැකිය හැකිය. ප්‍රාග් උදුම්බරය දික් අතට කපා දිගහැරිය විට දී එය පහත රූපයේ දැක්වෙන ආකාරයට දිස්වෙයි.

ශල්ක

දික් අතට කපා දිගහැර වූ ප්‍රාග් උදුම්බරය

a) පුං (පිරිමි) සහ b) ජායා (ගැහැණු) නුග පුෂ්පවල රූපසටහන්

ඔබට මෙහි ශල්ක පත්‍ර අතරින් පෙනෙන පුං (පිරිමි) සහ ජායා (ගැහැණු) නූග පුෂ්ප හඳුනාගැනීමට අසීරු වන්නේ ඒවායේ පෙති, රේණු යනාදිය ඔබ බලාපොරොත්තු වන අන්දමින් දැකිය නොහැකි නිසාය. ජායා පුෂ්පයේ අත්‍යවශ්‍ය අවයව වන ඩිමිබ කෝෂයත්, පුං පුෂ්පයේ පරාගධානියත් හොඳින් විදහා දක්වමින් පුෂ්ප විකරණය වී ඇති බව විත්‍ර සටහන රූප පෙළින් ඔබට වැටහෙනවා ඇති. මේ ආකාරයෙන් නූග පුෂ්පමංජරී සැකසී ඇත්තේ ඇයිදැයි විමසා බැලීම වටී. ශාක හා සතුන් අතර ඇති අන්තර් සම්බන්ධතාවන් අතරින් පුෂ්ප පරාගණය හා Wasp බිඟුන්ගේ පැවැත්ම අතර ඇත්තේ ඉතා සංවේදී හා වැදගත් සහසම්බන්ධතාවයකි. විවිධ නූග විශේෂ හා එයට සුවිශේෂී වන Wasp බිඟු විශේෂ අතර දකින මේ සහජීවන සම්බන්ධතාවය ඇතිවන්නේ ප්‍රාග් උදුම්බරයේ සිදුර තුළින් බිඟුන් ඇතුළුවීමත් සමඟයි. එතුළ පුෂ්ප මත ඇවිදින බිඟුන්ගේ ස්පර්ශය නිසා නූග පුෂ්ප පරාගණය වීමත්, ගැහැණු බිඟුන් ප්‍රාග් උදුම්බරය තුළ බිත්තර ලෑමත් එකවිට සිදුවන්නකි. කිහිප දිනකට පසු බිත්තරවලින් බිහිවන පිලවා නූග පුෂ්ප මත යැපෙමින් මේරූ සත්වයෙකු බවට පත්වී දින 14 පමණ කාලයකට පසු ප්‍රාග් උදුම්බරයේ සිදුර තුළින් එළියට පැමිණේ. මේ වනවිට ප්‍රාග් උදුම්බරය ගසින් ගිලිහී යෑම සිදුවන අතර නූග පුෂ්ප පරාගණය වීම නිසා බීජ රාශියකින් යුත් නූග ගෙඩි ගස් යට වැටී තිබෙනු දැකගත හැකිවේ.

පුෂ්ප අතරින් සුවිශේෂී ලෙසට දැකිය හැකි ප්‍රාග් උදුම්බරය හා එහි කෘත්‍යයන් අපුරුයි නේද?